

רמב"ם הלכות תעניות פרק א הלכה א

מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר (במדבר י) על הצר הצורך אתכם והרעותם בחצוצרות, כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו.

אורות הקודש ג עמ' סו

תורת ישראל מבארת, איך קיום העולם והמוסר האנושי הם תלויים זה בזה, וממילא מובן, ששכלול העולם בשכלול המוסר גם הוא קשור קשר של קיימא, זאת היא עיקר דעת אלהים הישראלית. חטא האדם קלקל בכללו את מוסרו עד שמלאה הארץ חמס, השחית את דרכו, הרע את יצר מחשבות לבו. העולם מתקומם עליו, יורד מבול ומוחה את היקום כולו. שורש האדם הנשאר מתחזק בישרו, היושר מתאמץ בקישורו עם אלהים, עומד ומעלה עולות לד'. העולם מתבסס, והברית נכרתת על קיומו. עוד כל ימי הארץ.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לג עמוד א

תנו רבנן: אסכרה באה לעולם על המעשר, רבי אלעזר ברבי יוסי אומר: על לשון הרע. אמר רבא, ואיתימא רבי יהושע בן לוי: מאי קראה - והמלך ישמח באלהים יתהלל כל הנשבע בו כי יסכר פי דוברי שקר. איבעיא להו: רבי אלעזר ברבי יוסי על לשון הרע קאמר או דילמא אף על לשון הרע נמי קאמר? תא שמע, כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה היה שם רבי יהודה ורבי אלעזר ברבי יוסי ורבי שמעון. נשאלה שאלה זו בפניהם: מכה זו מפני מה מתחלת בבני מעיים וגומרת בפה? נענה רבי יהודה ברבי אלעאי ראש המדברים בכל מקום ואמר: אף על פי שכליות יועצות, ולב מבין, ולשון מחתך - פה גומר. נענה רבי אלעזר ברבי יוסי ואמר: מפני שאוכלין בה דברים טמאין. דברים טמאים סלקא דעתך? אלא: שאוכלין בה דברים שאינן מתוקנים. נענה רבי שמעון ואמר: בעון ביטול תורה. אמרו לו: נשים יוכיחו! - שמבטלות את בעליהן. נכרים יוכיחו! - שמבטלין את ישראל תינוקות יוכיחו! - שמבטלין את אביהן. תינוקות של בית רבן יוכיחו! - התם כדרבי גוריון, דאמר רבי גוריון, ואיתימא רב יוסף ברבי שמעיה: בזמן שהצדיקים בדור - צדיקים נתפסים על הדור, אין צדיקים בדור - תינוקות של בית רבן נתפסים על הדור. אמר רבי יצחק בר זעירי ואמרי לה אמר רבי שמעון בן נזירא: מאי קראה - אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן וגו' ואמרינן: גדיים הממושכנין על הרועים. שמע מינה: אף על לשון הרע נמי קאמר, שמע מינה.

עין איה, שבת חלק א, פרק ב סימן רנ

נשאלה שאלה זו בפניהם, מכה זו מפני מה מתחלת בבני מעיים וגומרת בפה.

יסוד היסורין, בכלל ובפרט, הוא כדי להגיע על ידם לתיקון מוסרי, בין במעשים, בין ברגשות, בין בדיעות, "יתשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם". וכאשר כל כח הפועל בבריאה יש בו דרכי התבוננות מכל צדדיו, בין בעצמותו בין במקריו, כן הוא ג"כ במדת היסורין, החלאים הרעים ומכות ונגעי בני אדם, צריכים שיקול של דעה איך להוציא מהם את התועלת המוסרית, בין מצד עצמות טבעיהם בין מצד מאורעותיהם. וכל מה שיהיה המצב של הרעה גורם יותר לתן עליו עין להסתכל בכל פרטיו והליכותיו, כן תגדל מדת התועלת בהכונניות המוסריות הנמשכות מהם. וכולם יחד מעשי ד' המה, למי שמטהר ומגביר שכלו להכיר את דבר ד' מכל דבר וענין כפי חשיבותו במציאות, וכפי יחושו להעולם המוסרי שהוא הכח היותר עקרי ויותר מגמתי במציאות. כי תיקון המוסר הוא באמת תיקון הכל, ואין חפץ בכל תיקוני הליכות הבריאה וכל הרחבות החיים שבה, אם לא יהיה תוכה רצוף מוסר השכל, ענות צדק, חסד ומישרים. ע"כ הכרח הוא שהמגמות

המוסריות פזורות הן בכל פינה שבצדדי החיים ולב חכם ישכילן. ע"כ גם המאורע של המחלה ההיא, שהיתה מהמיתות היותר קשות, "קשה מכולם אסכרה", ופעלה כ"כ הרבה על בני"א, נוסד בעז כח תיקון מוסר עליון שהוא תפקידו. וכל המאורעות הפרטיים שבה מתכוונים תמיד לאותה המטרה הכוללת הנשפעת ממנה בכללותה. התואר של הליכות המחלה, להתחיל מפנימיות הגוף וללכת הלך וכלה כלפי חוץ עד שנומרת כפה, נותן מיד מושג יחושי לקלוקל שהוא ג"כ מתחיל מצד הפנימי של האדם ומתגלה והולך בחיים החיצוניים שלו. וכמו שהגילוי שבפה, שהוא גומר את המחלה, הוא לעצמו מזיק ומשחית, ומ"מ גם הקלקולים הפנימיים המה עומדים לעצמם בתור חלאים רעים, כן צריכים אנחנו לבקש קלקלות כאלה שהן אחר גילויין מספיקות לעצמן בתור רעות גדולות. והסבות שגרמו להן להגלות המה ג"כ מצד עצמן חלאים נפשיים אמיצים שצריכים תיקון נמרץ. ורק חכמי לב גדולים היודעים את החיים, ובסוד ד' ליראיוהם באים, בסקירה בהירה עליונה הם יודעים לתן פנים מסבירות איך לרדות דבש המוסר הטוב מהמארה הנוראה ההיא. ע"כ נשאלה שאלה זו לפניהם דוקא, בבטחון על רוחב הקפת שכלם ועומק בינת רוח ד' אשר עליהם. כי יחדרו עמוק בתכונות הקלקולים המורגשים ע"פ כחותיהם הפנימיים המסבבים אותם, למען ישוב העם לד' ורפא לו, בידעו את הצביון הפרטי המחובר למחלה, וחיבורו לתורת המוסר היוצא ממנה, שראוי להשפע ע"י הראיה בפעולותיה, לכל עין רואה במצוקות עינוייה. מפני מה מכה זו מתחלת בבני מעיים ומקפת כ"כ את כל חלקי החיים העקריים מפנים לחוץ עד שגומרת בפה.